

**Programma van maatregelen bij Archeologienota :
Leuvensesteenweg, Tervuren
(prov. Vlaams-Brabant)**

Robby Vervoort
Freelance Senior Archeoloog
Borgerhout, april 2020

Titel

Programma van maatregelen bij Archeologienota:

Leuvenseseteeuweg, Tervuren

(prov. Vlaams-Brabant)

Auteur

Robby Vervoort

Opdrachtgever

Alpha Studieburo bvba

Projectcode

2020C477

Plaats en datum van uitgave

Borgerhout, april 2020

Reeks

RVFSA-Rapport, 86

© Robby Vervoort. Freelance Senior Archeoloog. Niets uit deze uitgave mag zonder bronvermelding worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door print-outs, kopieën, of op welke andere manier dan ook.

Inhoud

1. Technische fiche/administratieve gegevens	3
2. Inleiding	6
3. Onderzoeksvragen	6
4. Kennisvermeerderingspotentieel van het projectgebied	10
5. Programma van maatregelen	10

1. Technische fiche/administratieve gegevens

Naam site

20-TER/LEU-2020C477

Ligging

Vlaams-Brabant, Tervuren
Leuvensesteenweg 62-74

Kadastrale gegevens projectgebied

Tervuren:
1ste Afdeling, Sectie C
Perceelnummers: 81M, 91A2

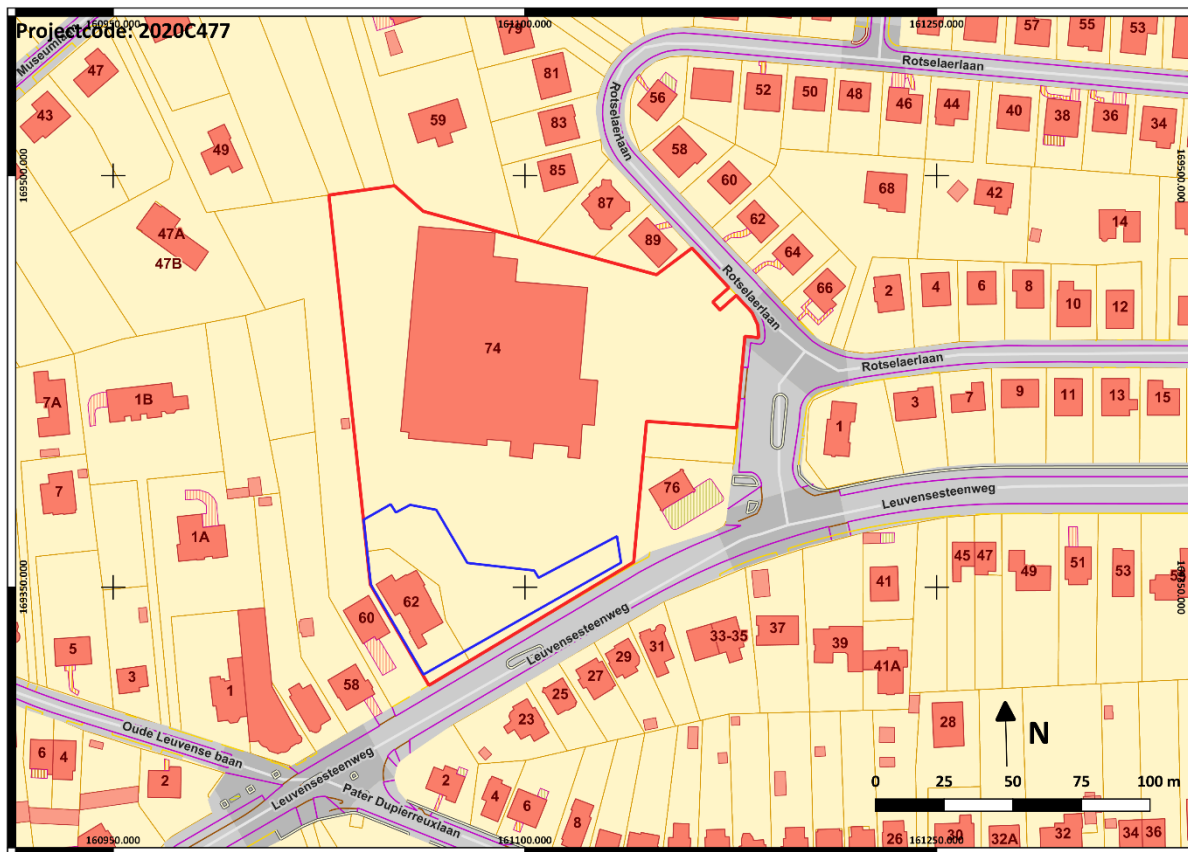
Bounding Box

X161139,7	Y169359,1
X161144,3	Y169410,5
X161177,1	Y169408,1
X161180,1	Y169441,4
X161185,2	Y169441,0
X161184,8	Y169445,7
X161182,9	Y169449,9
X161177,0	Y169456,3
X161171,0	Y169451,1
X161168,5	Y169454,0
X161174,3	Y169459,2
X161160,9	Y169473,5
X161147,9	Y169463,9
X161063,0	Y169487,0
X161052,5	Y169496,3

X161028,6 Y169492,9

X161043,7 Y169351,0

X161065,0 Y169314,2

Figuur 1: Kadasterkaart met aanduiding onderzoeksgebied¹

Onderzoek

Archeologisch en geschiedkundig bureauonderzoek

Projectcode

2020C477

Opdrachtgever

Alpha Studieburo bvba

Contactpersoon opdrachtgever

Mevr. Gerda Peiffer

Uitvoerder

¹ www.geo.onroendergoed.be

Robby Vervoort. Freelance Senior Archeoloog. Research & Consultancy.

Erkend archeoloog

Robby Vervoort OE/ERK/Archeoloog/2016/00126

Nummer wettelijk depot

Niet van toepassing

Termijn

23 maart - 6 april

Geplande ingreep

Slopen bestaande verharding, bouwen restaurant, aanleggen nutsvoorzieningen, wegenis, laadpalen en parking.

Geldende wetgeving en voorwaarden

Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014. De melding werd opgesteld overeenkomstig de Code van Goede Praktijk. De totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft, bedraagt 3000m² of meer, zoals bepaald in artikel 5.4.2 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en is gelegen buiten een zone waarop lagere oppervlaktecriteria van toepassing zijn. De totale oppervlakte is groter dan 1000m².

Randvoorwaarden

Het projectgebied is slechts gedeeltelijk toegankelijk door de aanwezigheid van verharding en doet gedeeltelijk dienst als parking.

Doelstelling

Het doel van deze archeologienota is om via de tot op heden beschikbare bronnen na te gaan wat het archeologische potentieel van het projectgebied is, wat de mogelijke bedreigingen zijn voor het eventueel aanwezige bodemarchief, en hoe hiermee dient omgegaan te worden.

Vraagstelling

- Wat is de landschapshistoriek van het projectgebied?
- Welke archeologische sites zijn gekend in of nabij het projectgebied?
- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische en cultuurhistorisch potentieel van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?
- Levert het huidige bronnenmateriaal voldoende info op? Zo neen, is er een vervolgonderzoek nodig en welke methode levert het meeste informatie op?

Thesaurus

Archeologienota, bureauonderzoek

2. Inleiding

Doel van dit bureauonderzoek is het verkrijgen van een bekrachtigde archeologienota naar aanleiding van een geplande omgevingsvergunningsaanvraag met het oog op het bouwen van een restaurant te Tervuren, Leuvensesteenweg 62-74. In deze archeologienota wordt via een bureauonderzoek nagegaan welke mogelijke archeologische en cultuurhistorische waarden zich binnen het projectgebied bevinden. Het projectgebied wordt in eerste instantie binnen een grotere context geplaatst. Vervolgens wordt nagegaan wat de recente gebruiksgeschiedenis van het projectgebied is en wat hiervan de mogelijke impact was op perceelsniveau. Tevens wordt de mogelijke impact van de geplande werken op het eventueel aanwezige archeologische potentieel besproken. Op basis van alle voorhanden zijnde gegevens wordt vervolgens een programma van maatregelen voorgesteld.

3. Onderzoeksvragen

- *Wat is de landschapshistoriek van het projectgebied?*

Het plangebied grenst in het zuiden aan de Leuvensesteenweg en is gelegen op plusminus 1400 meter ten noordoosten van het centrum van Tervuren. Het terrein bevindt zich op de noordelijke flank van de vallei van de Voer die zich ongeveer 600 meter ten zuiden van het terrein situeert en op de zuidelijke flank van een heuvelrug die vanuit Brussel loopt in noordoostelijke zuidwestelijke richting. De hoogtes ter hoogte van het projectgebied schommelen tussen 76,34 meter + TAW en 79,55 meter + TAW.

Op basis van beschikbare bronnen kan gesteld worden dat het terrein zeker vanaf het midden van de 18de eeuw tot het midden van de 20ste eeuw gebruikt werd als akker. Pas in het tweede kwart van de 20ste eeuw verschijnt de eerste sporadische bebouwing. Het terrein wordt heden grotendeels

ingenomen door een grootwarenhuis met bijbehorende parking. Ter hoogte van de geplande werken bevond zich tot voor kort een villa die recentelijk werd gesloopt.

Op de bodemkaart van Vlaanderen worden voor het projectgebied twee bodemtypes weergegeven. Een deel van het projectgebied staat geïnventariseerd als bodems van het type OB. Dit zijn onder invloed van de mens gewijzigde bodems en vertegenwoordigen meestal bebouwde gronden.

In het noordelijke en centrale deel van het terrein zouden zich bodems bevinden van het type Abp(c). Dit zijn droge leembodems zonder profiel. De Abp bodems komen voor in colluviale droge leemdepressies. Deze gronden bestaan uit leemmateriaal geërodeerd van de hoger liggende plateau gronden.

- *Welke archeologische sites zijn gekend in of nabij het projectgebied?*

De belangrijkste archeologische resten bevinden zich in de dorpskern van Tervuren en in het ten zuid(west)en van het projectgebied gesitueerde Warandepark en dateren uit de periode vanaf de vroege middeleeuwen doorlopend tot de nieuwe en nieuwste tijd. In de ruime omgeving van het projectgebied werden tot nog toe enkel op één plaats oudere resten aangetroffen, zijnde uit het laat-Neolithicum en de Romeinse periode.

- *Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische en cultuurhistorisch potentieel van het terrein?*

Op basis van de beschikbare bronnen kunnen we concluderen dat de werkzone een laag potentieel heeft op de aanwezigheid van archeologische sporen met een hoog potentieel op kennisvermeerdering. De belangrijkste reden zijn de reeds aanwezige verstoringen binnen de werkzone. Tot recent bevond zich hier een 20ste eeuwse villa die onlangs werd gesloopt. Er kon op basis van het uitgevoerde onderzoek geconcludeerd worden dat enkel binnen een beperkte oppervlakte sprake is van een mogelijk onverstoorde bodemopbouw. Elders is de aanwezige verstoring beperkt, maar zullen de geplande werken geen bijkomende impact veroorzaken.

Omtrent het cultuurhistorisch potentieel van het terrein kunnen we stellen dat het terrein minstens vanaf het tweede kwart van de 18de eeuw dienst deed als akker. Er zijn geen aanwijzingen omtrent de aanwezigheid van cultuurhistorische relictten binnen het terrein.

- *Wat is de impact van de geplande werken?*

Het projectgebied heeft een totale oppervlakte van plusminus 17406 m². Echter worden enkel in het zuidelijke deel werken gepland. De oppervlakte van de geplande bodemingrepen bedraagt ongeveer 2400 m² en kan opgesplitst worden in drie zones. In eerste instantie is er een zone met afgraafdiepte van 60 centimeter onder het bestaande maaiveld (plusminus 1560 m²). Hier worden nieuwe

parkeerplaatsen, de toegangsweg ten behoeve van een drive-in en nieuwe groenvoorziening gerealiseerd. In een tweede zone, ter hoogte van het nieuw geplande restaurant, zal de grond tot 80 centimeter worden geroerd. Deze zone heeft een oppervlakte van plusminus 485 m². Ook ter hoogte van de nieuw te realiseren hoogspanningskabine, met een oppervlakte van ongeveer 10 m², wordt het terrein 80 centimeter afgegraven. Ter hoogte van de nieuw te voorziene nutspuiten ten slotte zal het terrein tot -3 meter worden verstoord. De oppervlakte van de diepste verstoringen bedraagt ongeveer 302 m².

Wanneer we de reeds gekende verstoringen in acht nemen en de geplande verstoringen hierop projecteren, komen we tot de conclusie dat de geplande werken voor een deel plaatsvinden in zones die reeds gedeeltelijk werden verstoord in het recente verleden.

De zone van de gesloopte bebouwing kunnen we beschouwen als volledig verstoord. Ook dient er rekening te worden gehouden met een bijkomende verstoring ter hoogte van de reeds verwijderde verhardingen. Hier is het eventueel aanwezige archeologische erfgoed allicht niet volledig verstoord, maar is wel een deel van de context verdwenen waardoor het kennisvermeerderingspotentieel aanzienlijk werd aangetast. Tot slot is er nog de zone van de te verwijderen verharding. Hier is de verstoring beperkt tot de onderzijde van de verharding. De dikte is niet gekend maar we mogen verwachten dat de verstoringsgraad hier tussen 40 en 60 centimeter bedraagt. Dit betekent concreet dat er binnen de werkzone van ongeveer 2400 m² slechts ongeveer 900 m² allicht niet werd verstoord ten gevolge van recente bodemingrepen.

De geplande verstoringen konden worden opgesplitst in drie zones afhankelijk van de geplande afgraafdiepte. Een eerste zone betreft de locatie van de nutspuiten waar een afgraafdiepte van 3 meter wordt voorzien (rood). Hier zal het eventueel aanwezige archeologische bodemarchief volledig worden verstoord. Er worden drie locaties voorzien die tot 3 meter worden ontgraven. De meest westelijke put valt quasi volledig binnen de zone van de gesloopte bebouwing. Hier is het bodemarchief reeds verstoord. Een klein deel valt binnen de zone waar de verharding reeds werd verwijderd en waar een groot deel van de context van eventueel aanwezig archeologisch erfgoed werd vernield. Het realiseren van deze put zal met andere woorden niet leiden tot een groot kennisverlies. De meest noordelijke put valt nagenoeg volledig binnen de zone met te verwijderen verharding. In deze zone werd het archeologische erfgoed vernield tot de onderzijde van de aanwezige verharding die zich allicht op een diepte tussen 40 en 60 centimeter bevindt. Het realiseren van deze put zal een bijkomende en volledige vernieling van het bodemarchief teweegbrengen vanaf de onderzijde van de bestaande verharding. De meest oostelijke put valt grotendeels binnen een zone waar geen

verstoringen werden vastgesteld. Een klein deel bevindt zich ter hoogte van aanwezige verhardingen. Ook het realiseren van deze put zal een volledige vernieling van het bodemarchief veroorzaken. Samenvattend kunnen we concluderen dat er ten gevolge van de te realiseren nutsputten een bijkomende verstoring zal plaatsvinden over een oppervlakte van 235 m² waarvan nu reeds een deel is verhard.

Een tweede zone betreft de locatie van het restaurant waar een afgraving van 80 centimeter onder het maaiveld wordt voorzien (blauw). De locatie bevindt zich gedeeltelijk ter hoogte van de gesloopte bebouwing en ter hoogte van de reeds gesloopte verharding waar een deel van de archeologische context werd vernield. Hier wordt ten gevolge van de geplande ontgraving geen extra verstoring verwacht. Een deel van het restaurant valt binnen een zone waar heden reeds verharding aanwezig is. Deze dient te worden verwijderd. De diepte van de verstoring ten gevolge van de verharding wordt tussen 40 en 60 centimeter geschat. Dit betekent dat het ontgraven in deze zones een bijkomende verstoring zal teweegbrengen van 20 tot 40 centimeter. Dit is nefast voor mogelijk aanwezige archeologische resten bestaande uit ondiepe grondsporen. Een deel van het te realiseren restaurant valt binnen de tot op heden nog niet verstoorde zone. Wanneer we de zone van het gesloopte gebouw en de verwijderde verharding in mindering brengen zal het ontgraven tot een diepte van 80 centimeter een bijkomende verstoring van ongeveer 220 m² veroorzaken aan eventueel aanwezig archeologisch erfgoed.

Een laatste zone betreft de locatie van de nieuw te realiseren verharding en groenaanplanting waar een ontgraving van 60 centimeter wordt voorzien (groen). Het ontgraven ter hoogte van de reeds gesloopte woning en verharding zal geen bijkomende schade veroorzaken. Ook ter hoogte van de nog te verwijderen verharding zal geen bijkomende verstoring worden veroorzaakt omdat hier de afgravingen beperkt blijven tot de onderzijde van de aanwezige en te verwijderen verharding. Enkel in de tot op heden onverstoorte zones wordt een bijkomende schade verwacht aan het eventueel aanwezige archeologische erfgoed. Deze zone heeft een oppervlakte van ongeveer 900 m².

Samenvattend kan geconcludeerd worden dat binnen het projectgebied reeds verschillende verstoringen aanwezig zijn. Hierdoor is de impact van de geplande werken eerder beperkt mede ten gevolge van de beperkte afgraafdieptes. Binnen het projectgebied wordt een bijkomende verstoring van eventueel aanwezig archeologisch erfgoed verwacht over een oppervlakte van plusminus 1355 m² verspreid over de werkzone. Hierbij dient vermeld te worden dat hiervan slechts 900 m² onverstoord is. De onverstoorte zones situeren zich bovendien verspreid over de werkzone aan de rand van het projectgebied.

- *Levert het huidige bronnenmateriaal voldoende info op? Zo neen, is er een vervolgonderzoek nodig en welke methode levert het meeste informatie op?*

Op basis van het huidig beschikbare bronnenmateriaal kan besloten worden dat er voldoende informatie beschikbaar is om te kunnen concluderen dat de werkzone een laag potentieel heeft op archeologische kenniswinst.

Alhoewel niet met zekerheid kon worden vastgesteld dat er zich geen archeologisch erfgoed bevindt binnen het projectgebied, concluderen we toch dat er geen bijkomende onderzoeken dienen te worden uitgevoerd. Reden is de kleine kans op de aanwezigheid van waardevol archeologisch erfgoed met een hoog potentieel op kennisvermeerdering ten gevolge van de reeds aanwezige verstoringen ter hoogte van de belangrijkste bodemingrepen, de beperkte bijkomende volledig te verstoren oppervlakte en het ontbreken van een ruimere context voor eventueel aanwezige resten.

4. Kennisvermeerderingspotentieel van het projectgebied

Op basis van de beschikbare bronnen kunnen we concluderen dat de werkzone een laag potentieel heeft op de aanwezigheid van archeologische sporen met een hoog potentieel op kennisvermeerdering. De belangrijkste reden zijn de reeds aanwezige verstoringen binnen de werkzone. Tot recent bevond zich hier een 20ste eeuwse villa die onlangs werd gesloopt. Er kon op basis van het uitgevoerde onderzoek geconcludeerd worden dat enkel binnen een beperkte oppervlakte sprake is van een mogelijk onverstoorde bodemopbouw. Elders is de aanwezige verstoring beperkt, maar zullen de geplande werken geen bijkomende impact veroorzaken.

Omtrent het cultuurhistorisch potentieel van het terrein kunnen we stellen dat het terrein minstens vanaf het tweede kwart van de 18de eeuw dienst deed als akker. Er zijn geen aanwijzingen omtrent de aanwezigheid van cultuurhistorische relictten binnen het terrein.

5. Programma van maatregelen

Er werd een vooronderzoek zonder ingreep in de bodem uitgevoerd, dat aangeeft dat er geen bijkomende maatregelen meer nodig geacht worden in het kader van de geplande werken. Al het vooronderzoek dat noodzakelijk is om met voldoende zekerheid een uitspraak te doen over de aanwezigheid en waarde van archeologisch erfgoed werd uitgevoerd.

De impact van de geplande werkzaamheden werd getoetst aan de gekende reeds verstoorte en reeds onderzochte zones, de gekende geologische, bodemkundige en ecologische kenmerken en de gekende archeologische en historische waarden (zie verslag van resultaten van het vooronderzoek).

Belangrijk in de afweging van de noodzaak voor verder vooronderzoek zijn de huidige graad van verstoring, het ontbreken van een context en het beperkte potentieel tot kennisvermeerdering en de hieraan gekoppelde meerkost ten gevolge van bijkomend onderzoek.

Naar aanleiding hiervan zijn geen verdere maatregelen vereist. Daarom wordt geen programma van maatregelen opgemaakt. Deze beslissing steunt op onderstaande redenering.

De afweging of verder vooronderzoek noodzakelijk is, gebeurt op volgende wijze:

Na iedere fase in het vooronderzoek volgt verder vooronderzoek, zonder ingreep in de bodem of met ingreep in de bodem, indien op basis van de reeds uitgevoerde fase(s) van het vooronderzoek onvoldoende informatie gegenereerd is om:

- *de hoogstwaarschijnlijke afwezigheid van een archeologische site afdoende te staven*

Hoewel niet kon aangetoond worden dat er zich geen archeologische resten in het projectgebied bevinden, kon wel voldoende worden aangetoond waaruit deze resten zouden kunnen bestaan en dat gezien de reeds aanwezige verstoringen en het ontbreken van een ruimere context voor de eventueel aanwezige resten deze dientengevolge geen groot potentieel op kennisvermeerdering hebben.

- *een gemotiveerde uitspraak te doen over het al dan niet moeten nemen van maatregelen*

Gezien het ontbreken van mogelijke archeologische resten met een hoog potentieel aan kennisvermeerdering dienen geen verdere maatregelen genomen te worden.

- *een plan van aanpak voor een archeologische opgraving op te maken*

Er dient geen archeologische opgraving plaats te vinden in het projectgebied.

- *een plan van aanpak voor een behoud in situ op te maken*

Er dient geen plan van aanpak gemaakt te worden voor een eventueel behoud in situ.

Op basis van het uitgevoerde vooronderzoek kunnen we besluiten dat er voldoende informatie is gegenereerd om een te bekrachtigen archeologienota op te maken die het ontbreken van potentieel op kennisvermeerdering afdoende staft.